

Майбутнє з потеплінням вище 1,5° C

Глобальні температури зростуть щонайменше на 2° C. Кліматичні інновації неможливі, якщо не відмовитися від ілюзорних концепцій.

Учасники переговорів та активісти, які готуються до участі в майбутній Конференції ООН зі зміни клімату (COP28) у Дубаї, усвідомлюють сумний факт, що немає жодних реальних шансів стримати глобальне потепління в межах 1,5° C відносно доіндустріальних рівнів. Але цей секрет, відомий усім у кліматичних колах, має стати відомим набагато ширше. Парадоксальним чином це, напевно, єдиний спосіб набути політичної волі для відмови від поступових підходів заради радикальних дій, співмірних масштабам розв'язуваного завдання.

Офіційно вважається, що поставлена в Паризькій кліматичній угоді мета 1,5° C є досяжною, але лише в тому разі, якщо ми діятимемо рішуче і невідкладно. Можливо, це і вірно в теорії, але необхідні реформи є політично болючими, і тому їх практично ніхто не проводить. Наприклад, у 2022 році глобальне споживання вугілля збільшилося до нового рекордного рівня 8,3 млрд тонн. А компанії Chevron і ExxonMobil останнім часом інвестували загалом \$113 млрд у збільшення своїх запасів нафти і газу. Це однозначна ставка на довгострокову прибутковість викопних видів палива.

Стає дедалі очевиднішим, що ми котимося до зростання глобальних температур щонайменше на 2° C вище доіндустріальних рівнів. Такий прогноз збігається з нещодавнім висновком Міжнародного енергетичного агентства про те, що за політики, яка проводиться сьогодні, глобальні викиди парникових газів спричинять у цьому столітті зростання середніх температур приблизно на 2,4° C.

Зростання температури на кожну десятку частку градуса призводитиме до серйозних, масштабних

Майбутнє з потеплінням вище 1,5° C матиме зовсім інший вигляд, ніж наша поточна реальність. Зростання температури на кожну десятку частку градуса призводитиме до серйозних, масштабних наслідків. За потепління на 2° C, згідно з оцінками,

наслідків

приблизно 40 відсотків світового населення зазнаватимуть періодів сильної спеки, а приблизно третина населення відчуватиме хронічний дефіцит води. Витрати для людей – у вигляді вимушеного переселення, втрати джерел існування, ранньої смертності – виявляться безпрецедентними, при цьому найбільший тягар ляже на вразливі групи населення (переважно в бідних країнах).

Ми зобов'язані зробити все, що в наших силах, для запобігання подібного результату. Однак іронія в тому, що популяризація помилкових надій на досягнення цільового рівня 1,5° C ставить перепони на шляху прогресу в кліматичних діях. Як підкреслюється в публікації організації NatureFinance «Час готуватися до майбутнього з потеплінням вище за 1,5 градуса», що вийшла напередодні COP28, така мета відображає наші амбіції, але вона хибним чином створює фікцію нібито вигідного для всіх енергетичного переходу: майбутній світ виглядає майже як нинішній, але тільки без викидів вуглекислого газу. З подібними міркуваннями виступають багато лідерів політики, бізнесу та громадянського суспільства, але вони сковують нашу боротьбу з потеплінням клімату, змушуючи нас діяти у звичних рамках.

Необхідно, щоб «нова правда» стала самоочевидною – часто за допомогою раптових потрясінь, які закріплюють зміну парадигми і розширюють межі можливого

Людям важко реагувати на кризи, що повільно розвиваються. Для подолання цієї схильності зазвичай необхідно, щоб «нова правда» стала самоочевидною – часто за допомогою раптових потрясінь, які закріплюють зміну парадигми і розширюють межі можливого.

Наприклад, після світової фінансової кризи 2008 року міністри фінансів і керівники центральних банків відмовилися від давнього принципу, згідно з яким слід за всяку ціну уникати монетарної експансії через загрозу інфляції. Навпаки, вони обрали політику кількісного пом'якшення (тобто фактично увімкнули друкарський верстат), щоб простимулювати відновлення економіки. А коли вибухнула пандемія COVID-19, провідні уряди країн «Великої двадцятки» зреклися своєї прихильності бюджетній розсудливості та підтримали витратні виплати універсального базового доходу, хоча раніше висміювали цю ідею як утопічну фантазію.

Поворот до ідеї «потепління вище 1,5° C» може дати необхідний поштовх, який допоможе відмовитися від звичного мислення заради заходів, що порушують прийняті норми і статус-кво. Погляньте, наприклад, на екзистенційну проблему продовольчої безпеки. У світі з рівнем потепління не вище 1,5° C надання допомоги слабозахищеним дрібним фермерам, які бажають перейти до регенеративних методів господарювання, цілком може спрацювати. Але ця допомога загальмує їхню відмову від таких методів фермерства і таких джерел існування, які просто перестануть існувати в разі, якщо температура перевищить цільовий рівень.

Важливість глобальних ланцюжків виробництва та збуту продовольства може зменшитися, бо країни-виробники обмежуватимуть експорт

Важливість глобальних ланцюжків виробництва та збуту продовольства може зменшитися в разі потепління вище 1,5° C, бо країни-виробники обмежуватимуть експорт, а найбільші країни-імпортери, як-от Китай, зосередять увагу на самодостатності. Таке «повернення виробництва» («on-shoring»), імовірно, активізує інвестиції в капіталомістке виробництво продовольства, що буде стійкішим до зміни клімату і менш залежним від природи (вертикальне фермерство, вирощування протейнів у лабораторіях тощо). Судячи з темпів розгортання технологій відновлюваної енергетики, головні труднощі можуть виникнути при масштабному впровадженні таких стійких продовольчих систем у бідних країнах.

Фінансовий сектор теж дозрів для радикальних змін. Інвестиційні потоки необхідно терміново переспрямувати подалі від вуглецевоємних активів. Проте робота з врахування кліматичних ризиків під час оцінки активів і розподілу коштів, що ведеться зараз, явно провалилася. Потрібні набагато сміливіші дії, які приведуть фінансові потоки у відповідність до національних і міжнародних кліматичних зобов'язань і політики. Наприклад, центральні банки і наглядові органи зобов'язані перестати обмежуватися лише фінансовими ризиками і відмовитися від своєї хваленої політичної незалежності, як вони і чинили раніше за часів криз. За таких обставин регулятори могли б підтримати національні цілі переходу до нетто-нульових викидів парникових газів і міжнародні зобов'язання своїх країн, запровадивши обов'язкову вимогу до фінансових установ сформувати нетто-нульові, природно-позитивні інвестиційні портфелі протягом певного часу.

Потрібен реалізм щодо цільового рівня 1,5° C для того, щоб відмовитися від поступових підходів і почати мислити ширше. Справді інноваційні кліматичні дії неможливі, якщо не відкинути цю настільки обнадійливу мету і комфортну концепцію ілюзорного майбутнього, що супроводжує її. Хоча такий розворот не гарантує нам успіх, він дасть змогу відкрити шлях для нетрадиційних заходів з обмеження зростання температур і підготуватися до життя в світі, що потеплішав.

(c) Project Syndicate 2023

Саймон Задек

Саймон Задек (Simon Zadek) - письменник і консультант з питань бізнесу та сталого розвитку, виконавчий директор NatureFinance.

